

EREVNA

Innehåll

Hata fader och moder. (Luk. 14:25-35.) Av Hugo Odeberg.	69
Det förlorade fåret och den borttappade penningen. Av Hugo Odeberg.	71
Den förlorade sonen. Luk. 15:11-32 Av Hugo Odeberg.	74
Nattvarden, glädjens måltid med Kristus. Av H. Odeberg.	77
»Lära» i Nya Testamentet. Av Hugo Odeberg.	80
Program. EPEYNA i Lund ht. 52	84
Innehåll	84

*Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten
enligt originaltexten.*

Hata fader och moder.

(Luk. 14:25-35.)

Av Hugo Odeberg.

Denna text vill säga att det är en helhetssak att följa Jesus. Han uttrycker det med de starka orden: »Man måste hata sin far och sin mor — ja, sitt eget liv, psychä.» Naturligtvis är det inte här fråga om det *diaboliska* hatet, varigenom man vill förfölja och tillintetgöra. Men vi får å andra sidan inte uppmjuka det därhän att det bara skulle komma att betyda att mera i allmänhet älska Jesus mera. Bägge orden — hata och älska — måste stå bredvid varandra, för att den radikala skärpan i orden skall komma fram. Det är fråga om det hat varmed Jesus själv hatar sin mor och sina syskon. Hänsynen till dem och till deras ställning får inte inverka på honom och föra honom bort från hans väg. Sådant var också det gudomliga hatet. Mänsklighetens ställning var så allvarlig att Jesus måste ta på sig mänskligheten lidande och låta sig spikas upp på korset. *Korset, det var det gudomliga hatet*, det hat som flödar ut ur den radikala kärleken till människorna. Hatet mot deras synd var absolut och ofrånkomligt, men kärleken var så radikal att det inte kunde vara fråga om att i mildhet låta människorna gå i fördärvet. Guds egen Son måste bestiga korset. Detta är den äkta kärleken.

I vår text — vers 27 — talas också omedelbart om korset. »Den som inte bär sitt kors och följer mig kan inte vara min

lärjunge.» Här skall vi emellertid nu observera att korset inte alltför mycket skall förbindas med ordet lidande, vilket så ofta sker. Betydelsen av Jesu kors blir uttunnad, om det tillämpas på de lidanden som alla människor mer eller mindre har att dras med. Ordet vill framhålla avgörelsens bestämdhet och fasthet. Ett ställe ur Hebréerbrevet låter oss bättre förstå vad det är fråga om. Hebr. 13:13 »Låt oss därför gå ut till honom utanför lägret och bära hans smälek — (*ton oneidismón avtú férontes*)». »Bära korset» innebär alltså *att bära den smälek* och det förakt *som nödvändigt måste följa med troheten mot Kristus*. Och detta under fri glädje. Jfr Apg. 5:41! Smäleken åtföljs av *glädje*. Jesus vill med korset ge glädje och ro. Matt. 11:30 »Mitt ok är milt, och min börda är lätt». 2 Kor. 6:10: »... vi är bedrövade men alltid glada.» Det gäller verklig avgörelse. Det går rakt emot evangeliet att säga: »Det är här fråga om ett kalkylerande: Skall det tjäna något till, duger jag verkligen till att följa Jesus?» Så har Jesus inte menat det. I den närmast föregående texten ser man hur inbjudan tas emot: de rika, duktiga och kvalificerade tackar nej, i det de föreger allehanda skäl och ursäktar sig. Den ges i stället åt de usla och eländiga — vers 21 —. Jag får inte räkna efter, om jag är utrustad med kraft, utan måste ha sikte på konsekvenserna och se vad som följer med detta och sedan ta dessa konsekvenser. Det är alltså inte fråga om något som kan bedrivas som tillägg och prydnad i det vanliga mänskliga strävandet efter ett ansett liv i världen, så att vi till detta vårt liv vill lägga det andliga livet och helgelse av själen. Det är förkastligt! Här gäller avgörelse för det ena eller det andra. Inte heller får församlingen resonera så: »Vi skall vinna inflytande i det vanliga mänskliga livet och där införa gudsfruktan och helgd.» Då har man svikit Kristus och har inte byggt på den byggnad som har sin grund och sitt bestånd i det som Kristus gjort för oss. 1 Petr. 1:18 f. 1 Petr. 2:4-8 Vi skall som »levande stenar byggas upp till ett

andligt hus». På samma sätt som konungen som drar ut i krig måste beräkna och ta på sig konsekvenserna av det, måste vi göra det, nämligen *bära Kristi smälek* och ta på oss vårt kors. I Ef. 6 talas om vår strid, mot vilka vi strider samt vilka vapnen är och den rustning som ges. Denna rustning passar dem som är blinda, fattiga och lytta. De som har ringa kraft, de är inordnade i Kristi här.

Det förlorade fåret och den borttappade penningen.

Av Hugo Odeberg.

I Luk. 15 talas om det förlorade, och det är Jesus som talar om det. Egentligen bör vi, varje gång det talas något av Jesus, observera att den som det här talas om och den som talar är människan Jesus i en bestämd situation. Jesus befinner sig här bland publikaner och syndare och bland fariséer och skriftlärde, vilka senare anmärker på honom att han är tillsammans med de förra. I denna situation är också den Jesus Kristus med, som »är från begynnelsen, hos Gud», ja, han är själv »Gud, den genom vilken allt är till», bärare av det gudomliga namnet »Han som är och som var och som skall komma.» Detta är *situationen* och inte något som man genom spekulation lagt till situationen. I det som Jesus säger är det alltid något som motsvarar detta: på en punkt — den situation som beskrivs — finns samtidigt med det perspektiv som sträcker sig genom hela skapelsen och mänsklighetens historia — från ovan till nedan, från begynnelsen till änden — ett universellt perspektiv. Detta måste vi ta fasta på. Det som föranleder denna text är Jesu samvaro med syndarna och publikanerna, och fariséernas och de skriftlärdes knorrande med anledning av detta. När Jesus såsom här träder in på en punkt, kommer denna punkt i relation till det ovan berörda stora sammanhanget. Och det

gör den inte genom vår tillämpning, utan detta oändliga perspektiv ligger i Jesu egen förkunnelse.

Om det förlorade talas mycket i Skriften, t.ex. den förlorade sonen. Förlorad är hela den mänsklighet som kommit bort från sitt hem, den »syndare» som är förlorad, borttappad i öknen. Detta mänsklighetens läge kännetecknar varje enskilt fall: det som i liknelsens form sägs om dessa enskilda — fariséerna och syndarna — har avseende på människorna så som de ständigt kommer till synes till följd av att mänskligheten är förlorad och bortgången. Detta läge utgör bakgrunden till varje enskilt förlorande, och får sedan sina särskilda schatteringar i varje särskild situation.

I vår text anmärker några på att Jesus tar sig an de förlorade. Märk att det hela utspelas i judisk miljö. Fariséerna och de skriftlärde sysslade också med liknelser, och det motiv som Jesus här tar upp var ofta förekommande i den samtida judendomen. Där heter det att de icke fallna änglarna, som lever i rättfärdighet, anmärker på och inte förstår att Gud älskar och tar sig an de fallna människorna, som ju så fördärvat hans värld. Det är inte gärna möjligt annat än att de skriftlärde i Jesu ord kände igen och genast sammanställde dessa ord med den liknelse som de hört och själva använde. Och då blir i Jesu ord en alldeles särskild skärpa. Jesus säger: »Ni vill här göra er till änglar som är rättfärdiga och aldrig fallit, och på denna grund anser ni er kunna ogilla att jag beblandar mig med syndare» — d.v.s. det blir uppenbart att Jesus genom liknelsen antyder att han umgås med dessa syndare såsom Gud. Kristus är den Gud som händelsevis är så beskaffad att han just söker upp de förlorade. Detta är ägnat att fylla åhörarna med djup blygsel — eller också, såsom när något träffar mitt i prick, djupt och hätskt hat och ovilja mot Gud. Den som tror sig vara helig, blir redskap för och öppnar sig för det djävulska — inte bara det mänskliga — hatet mot Gud. Den som blir rättfärdig

och menar sig vara detta, han blir förbunden — inte med änglar — utan med det diaboliska hatet. Den rättfärdige står då helt plötsligt på den sida som hindrar Gud och hans rättfärdighet. Och det gäller då de *kristna* fariséerna, fariséerna i gudsfolket, Kristi folk.

Jesus säger vidare: »När han har funnit det, blir han glad och lägger det på sina axlar.» »Hon letar noga, tills hon hittar det.» Detta illustrerar kärleken. Här i återförandet av det förlorade ligger ytterligare något väsentligt. Vilken är liknelsens situation? Måne den, att det förlorade *tvingas* tillbaka? Nej, bilden visar oss ett får som är förvillat och som känner sig förvillat. När Kristus kommer, gör det inte motstånd utan känner igen sin Herde — jfr Joh. 10!

Tillämpningen av liknelsen kan vara riskabel, om den sker i motsats till Jesu grundtankar. I själva verket är fariséerna — de *kristna* fariséerna — förlorade, ännu mer förlorade än de andra, men de tvingas inte. Jfr gästabudet i Luk. 14: de som sade nej nödgades inte, utan vilka var det som nödgades? Jo, de som var fattiga, — krymplingar, blindas och lama — de som ingenting var. Dessa är det som här tas emot av Kristus. Det är sådana som *hör* honom. Märk att »höra» är korrelerat till »förkunna», vilket ord brukas om en härold som förkunnar konungens budskap. De tog emot det konungsliga budskapet om frälsning. Det blir glädje i himmelen över en syndare som omvänder sig, glädje bland Guds änglar. I uttrycket »glädje i himlen» är himlen också täckord och omskrivning för Gud själv, d.v.s. Gud gläder sig. Gud är glädjens Gud — i all synnerhet inför frälsningsverket. Uttrycket »glädje bland änglar» betyder: glädje i hela Hans värld. Här bakom skymtar motivet om änglarnas avundsjuka. Jesus säger: »Tvärtom så är änglarna glada över att de förlorade tas emot.» Jesus förändrar den gamla liknelsen. I Jesu ord ligger tanken på arbetarna i vingården — den skarpa, ironiska anmärkning som de

får som tycker det är illa att de andra tar sig så fritt och glatt in i Guds rike. Detta att Jesus äter med syndare har avseende på gudsrikets fullkomliga glädje: gästabudet, där man är bänkad kring Kristus i ett glatt lag. Upp. 3:20 »Jag skall gå in till honom och hålla gästabud med honom och han med mig.» Här återförs till Kristus de som är förlorade och på färd mot självförintelse och död. De leds och låter sig ledas till liv.

Den förlorade sonen.

Luk. 15:11-32

Av Hugo Odeberg.

Denna perikop, som brukar kallas »den förlorade sonen», ansluter sig till det föregående. Det är samma tema, och i bakgrunden ligger förargelsen över att Jesus umgås med syndare. När dessa människor på den tiden förargar sig över Jesu vänlighet mot syndare, så ger han dem en lärdom, en gudomlig undervisning. Det är här inte fråga om vår tillämpning utan vad som verkligen låg i det Jesus sade. Även här är det en serie av betydelser. Observera att en serie inte är lika med en rad från varandra fristående betydelser, utan alltsammans är med i en helhet. Man är van att kalla denna liknelse »den förlorade sonen». Riktigare vore kanske att kalla den »liknelsen om den hemmavarande och den förlorade sonen». Det är fråga om *två* söner i relation till varandra. Om vi går till det universella, så är den förlorade sonen lika med den fallna mänskligheten, alltså även Israel. Det tar sig uttryck i ett självständighetsbegär i förhållande till Gud. Man går mot självförstörelse, mot döden. Sonen bad att få sitt eget — så menar man att man skall kunna finna sitt eget liv genom att bli befriad ifrån Gud, avskuren ifrån honom. Så går han bort från fadershemmet, från närheten till och enheten med Gud.

Det är en grundväsentlig syn som genomgår hela Nya testamentet, att människan aldrig kan finna eller bygga upp någon egen värld utanför Gud. Han är människans upphov, och vart hon än söker sig kan hon aldrig finna en annan värld, ett annat *liv*, än det av Gud givna. Det hon finner blir livets motsats, det blir fördärvet, döden.

Men den förlorade sonen kännetecknas av att han i det främmande landet *kommer underfund* med sin misär. Detta är ett väsentligt drag i liknelsen. I de tre liknelserna i 15:e kapitlet är det inte fråga om sådana förlorade människor som är så att säga förhårdade i sin inriktning och som deltar i det som kallas världens hat mot Gud. — Man är på väg bort och har sin del i det gudsfientliga syndafallet, men vaknar upp och säger: »Jag skall gå till min far och säga: Jag är inte värd att kallas din son.» Det är här frågan om sådana som verkligen har förlorat allt och livnar sig av vad som ges åt svinen — symbol för det orena. Men man är inte förhårdad och menar sig äga något, utan man är medveten om att vara tom och utblottad och lyder maningen: vänd om. Och fadern tar emot honom.

I faderns handlingssätt är det två drag som är korrelerat till varandra. Sonen får ut sitt för att gå till främmande land och hålls inte kvar av fadern. Här kommer en vanlig anmärkning från den mänskliga logiken: Hur kan Gud *tillåta* det onda? Men det står i Apg. 14:16: »Han har *tillåtit* folken att gå sina egna vägar», och i Jesajas 53:e kapitel heter det: »var och en av oss *ville* vandra sin egen väg.» Men korrelerat härtill är att det just är den förlorade som får komma tillbaka. Fadern tar emot honom och skänker honom rikligen av sina gåvor. Den som är utblottad och naken kläds i Kristi klädnad. Han får en ring på sitt finger — det är inseglet på Guds nåd. Frälsningen, σωτηρία, är det glada gästbudet i himlen.

När det gäller den äldre sonen, måste man tänka sig att när de samtida åhörarna hörde om en rättfärdig som opponerade

sig mot att »syndare» togs emot, så måste de ha kommit att tänka på de rättfärdiga änglarna. Änglarna — tänkte man — opponerade sig mot att Gud tog sig an de fallna och lät dem komma in i sin värld. Och åhörarna, som har detta motivet klart för sig, är på samma gång klara med att Jesus säger något helt annat. Man finner sig själv liknad vid dem som motsätter sig denna gudomliga verksamhet. Det är den helt ovärdige, som Kristus särskilt associerar sig med. Detta är en allmän lärdom av Jesus, vilket även träder fram i förmaningar till församlingar. Det sägs t.ex. i Upp. 3 till församlingen i Sardes: »Du har namnet om dig att du lever, men du är död.» Den förlorade sonen var död men har fått liv igen. Men det kan också hända att den som menar sig vara rättfärdig och levande kan vara död och inte ha fått liv igen. Till församlingen i Laodicea sägs det: »Du säger: Jag är rik — och behöver ingenting, och du vet inte att just du är eländig, beklagansvärd, fattig, blind och naken» — under det att det till församlingen i Smyrna sägs: »Jag känner ditt lidande och din fattigdom, men du är rik!» Detta är ju inte helt parallellt, men det ger en viss anvisning om motsättningarna mellan de olika inriktningarna. Kristus själv går till syndare men vänder de respektabla, säkra, värdiga och vördiga ryggen. Nu vänder ju fadern inte ryggen åt den äldre sonen — men mot den gudomliga, frälsande kärleken står det diaboliska hatet, som inte hatar Gud för hans makts skull utan för hans kärleks skull. Därför lägger Jesus sina exempel i mitten, för att man skall kunna se att det är det vanliga, medelmåttiga i vilket fördärvet redan är synligt. I bergspredikan heter det: Välsigna dina fiender, och: Var inte som hedningarna, som gör gott mot vänner allenast. Det blir så mycket mera slående, när redan detta är hedniskt att vedergälla gott med gott. Vad är det då inte att vedergälla gott med ont, vartill även kristna kan förfalla. Man måste säga sig vara betydligt sämre än den äldre sonen — lika väl som den förlo-

rade sonen skulle kasta bort all ängslan, om han kunde klart se hur Kristus ser på honom och välkomnar honom.

Nattvarden, glädjens måltid med Kristus.

Av H. Odeberg.

Vi kan börja negativt och ta upp orden i 1 Kor. 11:27 f., där det talas om värdig och ovärdig nattvardsgång och där människan uppmanas att pröva sig själv. Dessa ord har vid olika tider och på olika orter gett anledning till en rädsla och till detta att man måste värdigt bereda sig — vilket har utmynnat i en tung dysterhet. Men detta är uppenbarligen inte meningen. I vilket sammanhang instiftar Jesus nattvarden? Jo, när han är tillsammans med sina lärjungar till den sista påskmåltiden och har framför sig Getsemane och korset och det som är mycket mer än det: att bära hela mänsklighetens nöd och olycka från begynnelsen till slutet. Detta är en situation som från mänsklig synpunkt sett inte skulle kunna vara värre eller mera tyngd av hemskhet. Där är det som Jesus instiftar nattvarden, men han gör det i sammanhang med påskmåltiden. Och påskmåltiden går helt och hållet i glädjens tecken. Det vanliga, mänskliga resonemanget säger: »Inte kan man vara glad, när det är lidande, död, fördärv och hemskhet runt omkring!» Men det finns inget tillfälle där nattvarden kan firas, då det skulle vara dystrare än då Jesus firade den och alltså mindre berättigat med glädje. Att nattvarden är en glädjens måltid visar sig på två linjer. Först genom Jesu fullständiga anknytning till påskmåltiden. Observera, pröva och studera att alla detaljer som kommer fram i evangelieberättelsen stämmer fullkomligt med detaljerna i ordningen för påskmåltiden. Där är brytandet av brödet, läsandet av välsignelsen, sjungandet av lovsången — tydligt är att Jesus tagit ställning till Israels offermåltid på

samma sätt som till synagogsgudstjänsten och Skriften — men på samma gång som han godkände dessa, tog han samtida tankegångar under omprövning. Man bör kanske vid varje tillfälle tänka på att det är den Jesus som evangelierna talar om — den Kristus Jesus som var Ordet, som var från begynnelsen till änden, som är ett med Fadern — det är denne Jesus som här accepterar detta. Han har därmed angivit att det inte är en mänsklig inrättning utan en gudomlig stiftelse. — Vad är nu den heliga påskmåltiden? Den är helt behärskad av glädjen. Jesus inför inte glädjen som något nytt, utan påskmåltiden är en av Gud given högtid till glädje — vinet betecknar där särskilt glädjen. Befrielsen ur Egypten var ett verkligt, historiskt faktum — (men dessutom och såsom sådant) en symbol för vad som har skett och sker med mänskligheten. Jesus tar ut mänskligheten ur fångenskapen och för den genom öknen till det utlovade landet, som sätts i kontrast till det som har varit, fångenskapen: »Detta är bedrövelsens bröd (5 Mos. 16:3), som våra fäder åt i Egyptens land. Var och en som är hungrig, kom och ät. Var och en som behöver, kom och fira påsk.» Påskmåltiden är från början till slut behärskad av glädjen. Och i detta sammanhang sätts nattvarden in.

Att nattvarden är en glädjens måltid visar sig vidare i Jesu undervisning i denna mörka omramning. Joh. 15:11 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἣ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾗ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ — Detta har jag talat till er, för att min glädje skall vara i er och för att er glädje skall bli fullkomlig. Meningen, syftet med talet är att glädjen skall vara hos dem — och inte bara glädjen, utan »*min* glädje», den gudomliga glädjen. Det är hela den gudomlige Skaparens och den gudomliga skapelsens ljusa glädje. Det är barnets glädje inför Gud. Och denna glädje skall ha sitt fulla mått. Orden »fullkomna» (πληροῦν) och »fullhet» (πλήρωμα) pekar djupast på det gudomliga — alltså vill han här skänka den gudomliga gläd-

jen utan gräns, i dess fulla utsträckning, som det heter i Kolosserbrevets 1:a kap: Det behagade Gud att låta all fullhet ta sin boning i honom.

Vad blir då det ovärdiga begåendet? Det kan ju vara flera saker, men i första rummet måste *det* kallas ett ovärdigt begående, när *den fria och barnsliga glädjen drivs ut*. Påskmåltiden skedde i en krets såsom i ett gästabud. Frälsningen (σωτηρία), det friska eviga livet, förekommer mest under bilden av ett gästabud — och där råder det glädje, frihet och otvungenhet. Allt som minskar detta måste vara ett ovärdigt firande av nattvarden. »Ni har gjort mitt hus till ett rövarnäste» [Matt. 21:13 par.] (Jer. 7:11) — jämför härmed Jes. 56:7: »Dem skall jag föra till mitt heliga berg. Jag skall ge dem *glädje* i mitt bönehus.» Det är när man utestänger glädjen som bönehuset blir ett rövarnäste. Leendet hör till Gud, allvaret till djävulen. Men det finns ju en förvrängning av allting: det är ovärdigt när glädjen, leendet och glättigheten från Gud uppenbarar sig i sin diaboliska förfalskning som hånskrattet och löjet, t.ex. när konfirmandernas första nattvardsgång förlöjligas av rått skratt. Men rent av i en sådan situation kunde man säga att det är den kristna allvarsförvanskningen som möjliggjort detta — om man naturligt fick le och skratta, så hade hånskrattet inte möjligheter att tränga sig in. Nattvarden skall vidare vara en bordsgemenskap med Kristus i centrum — detta innebär inbördes *vänskap* och *broderskap* och *frihet*. Ett ovärdigt firande blir det när man går med agg, avund, tanke på egen prestige och dylikt — allt detta som hör hemma i djävulens värld, men inte i Kristi glada värld. Han ger den gåvan: kom hit, ni behöver inte tänka på sådant som världen tänker på. — Ovärdighet är inte alls när man känner sig oduglig eller ofullkomlig eller bristfällig eller syndig, ty där är det ju det gäller om bordssällskapet att de som inbjuds är fattiga, blinda, halta och krymplingar. Den som är fattig, på pengar eller i anden, är inte ovärdig. Man skulle

nästan vara frestad att tänka att det skulle vara ett ovärdigt begående av nattvarden att rena sig själv i förväg — ty då vill man skaffa sig något att komma med.

»Lära» i Nya Testamentet.

Av Hugo Odeberg.

Jesu verksamhet sammanfattas i Matt. 9:35 med orden *lärande* (διδάσκων), *förkunnande* (κηρύσσων) och *botande* (θεραπεύων). Det sista ordet, botande, sammanhänger med *frälsningen* (σωτηρία). Vad är då *lärare*, (διδασκαλία, διδαχή)? Det står i Apg. 2:42: »de höll troget fast vid apostlarnas lära» (— ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων). Vad är nu apostlarnas lära? I de s.k. pastoralbreven (Tim. Tit.), har det sagts, är det något särskilt: det skulle här vara frågan om en speciellt fixerad lära. Finns det då olika läror? Här gäller det då att tänka på en sak: Vad är lärans innehåll enligt Nya testamentet? I Matt. 15:9 heter det: »lärande läror som är människors bud» [»de läror de förkunnar är människors bud»] (διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων) och i Kol. 2:22 »efter människors bud och läror», (κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων). Här *avvisas* alltså en lära enbart på grund av att den är *människors* lära, människors påfund. Detta för ju genast tanken till att den *rätta* läran måste vara *Guds* lära. Och Guds lära är den Heliga Skrift — och då väl att märka *all* den Heliga Skrift. I den urkristna församlingen lades stor vikt vid Skriften och kunskapen i den. Det är ju klart att när man skall inlära Skriften, så blir det koncentrat. Men detta skall inte vara i stället för Skriften utan för att få med Skriften. Detta lärande är enligt Jesu uttryckliga befallning: lär dem att hålla *allt* vad jag har befallt er. När det är

skrivet att Kristus är död, så är detta inte en doktrin vid sidan av Skriften, utan detta är förbundet med och hänvisar till *hela* Skriften (Luk. 24, 1 Kor. 15). »*Allt* vad jag har befallt er» — det är hela den Heliga Skrift. Det är märkvärdigt att man kan ha kommit till den uppfattningen att »lära» i pastoralbrevens skulle beteckna något annat — där anknyts det ju tvärtom ideligen just till Skriften och *hela* Skriften (2 Tim. 3:14 ff.). »Du känner från späda år de heliga Skrifter». »Skriften är nyttig till lära» — här står det ju, vad som används till läran: den Heliga Skrift. Från det rena inlärandet, som är en självklar förutsättning, går man så till det djupare inträngandet, till aningen om mysteriet som är givet som en skatt. Den Heliga Skrift är också såsom lära Ande och liv, men man kan andas och leva utan att förstå livets mysterium.

»Lära» har senare fått betydelsen av *doktrin*, lärouppfattning. Även om man har den rätta läran, så omfattar man den som en doktrin. Detta är något förfärligt. Så har det även blivit med bekännelseskriterierna. För Luther var det självklart att dessa bekännelseskriterier inte skulle innebära en fixerad lära vid sidan av Skriften. *Skriften* var *läran* — bekännelseskriterierna utgjorde ramen, som utifrån Skriftens anda gavs för skrifttolkningen. Bekännelseskriterierna kompletterar inte Skriften — detta är omöjligt. Inte heller är de ett utdrag, ty Skriftens lära är Skriften i dess helhet.

Om man gör Skriften till bara ett *medel* att hämta ut en kunskap ur, då undanskymas Skriftens betydelse. En vanlig lärobok kan jag lägga åt sidan, sedan jag lärt mig dess innehåll — men så kan jag inte göra med Skriften. Möjligen är detta grundfelet i inställningen till Skriften, detta att man ser den såsom något ur vilket man skall ta fram, ta ut, uppfattningar och så skilja dem ifrån Skriften. Skriften talar om Guds Ord såsom Ande och liv, mat och dryck — sådant som ständigt

måste tillföras människan. Livet uppehålls av att äta, dricka och andas.

Det är här inte bara frågan om kunskap för förståndet och bud för viljan och handlandet, utan det är en appell till *hela* människan att förstå och fatta med alla sina förmögenheter. Det har funnits verkligt skarpsinniga intelligenser, även i västerlandet, i vår historia under den s.k. kristna tiden. Då gick man på djupet — och detta har eggat dem och gett deras intellekt något att bita i. I Platon kunde en hög intelligens tränga in, men med Skriften blev man aldrig färdig.

Skriften appellerar inte *bara* till intellektet — detta är en så enkel och så fullkomligt bortglömd sak — detta att fastän jag inte begrep det jag läste, så grep det mig. Detta har sin motsvarighet i andra avseenden i Guds skapelse, t.ex. inom matematiken. De hela talen anser man sig ju kunna begripa redan i barndomen. Så går det vidare och vidare, men det är ingen gräns för begripandet. De största matematikerna stannar inför en mängd som är obegripligt. Och det högsta obegripliga blir nu just det som är det mest elementära: de enkla hela talen 1, 2, 3, 4... Så förhåller det sig också med Skriften. Naturligtvis är allt i Skriften obegripligt — även det som man elementärt fattar är inte därmed fattat i hela sitt djup. »Gud var i Kristus försonande världen med sig» — detta att Kristus har dött för oss, det kan vem som helst fatta. Men till fullo kan ingen begripa det. De största matematiska snillena står obegripande, undrande inför inte bara de högsta kalkylerna utan också inför frågan: Vad är egentligen de enkla talen 1, 2, 3? De stora matematikerna har också märkvärdigt ofta blivit teologer.

Objektet för läran, det som man undervisas i, det är Skriften. Men vad är *subjektet*? Det talas i Nya testamentet om »*lärare*». Detta ord, διδάσκαλος, är översättning av två olika hebreiska ord, *moré* och *melamméd*. *Melamméd* är en gudom-

lig lärare, Gud själv. En mänsklig lärare kallade sig *moré*, vilket visserligen kan sägas om Gud också, men än i dag är heders-titeln på en mänsklig lärare: *morénu* »vår lärare». »Att lära» (didaskhein) är = *det gudomliga lärandet*. Vem är då subjektet till läran? Det är Gud själv, det är Skriften, där Gud talar. Kristus identifierar sig med Skriften. »Gud säger» är detsamma som »Skriften säger» och tvärtom. Kristus talar såsom Gud då han säger »*Jag* säger till er». Skriften är inte ett objekt, som behandlas av en lärare som meddelar *sin* åsikt eller kunskap. Nej, det är Skriften som undervisar. Det är inte sina egna ord eller erfarenheter man undervisar i, utan Skriftens ord. Det är inte så, att vi intar en ställning till Skriften, utan det är Gud som ger oss sitt Ord och ställer oss inför det. T.o.m. en verkligt from inställning till Skriften är skriftvidrig, om man säger: »Jag söker mig till Skriften; *jag väljer* Skriften» — det är så fromt och kanske därför så farligt, eftersom man inte observerar att det utgår från en själv, från ett eget beslut.

När en nytestamentlig lärare lär, är Skriften både subjekt och objekt. Så är det ju vid profetian också: innehållet, objektet, är ett gudomligt ord — men subjektet är också ett gudomligt ord. Skriftens inställning, så som apostlarna ser på den, är inte att jämföra med teologi, där det finns olika »läror» — utan mera att jämföra med fysik, kemi och sådana ämnen, där man inte har att göra med människors åsikter utan med verkligheten själv. Det är där inte fråga om någons åsikt, utan vad man upptäcker, finner och förmedlar. Det är verkligheten själv han förmedlar.

Så är läraren inte subjekt. Det är gudomliga ord som talas genom honom såsom genom profeten. »Jag står inte här för att predika mig själv. Kristus förmanar genom oss.» (2 Kor. 4.) Så var det för Paulus: Kristus var både subjekt, innehåll och objekt.

Program.

EPEYNA i Lund ht. 52

1) Å Akademiska föreningen:

Dag	kl.	ämne	kl.	ämne	kl.	ämne
6.9	8	I	9	II	10	III
13.9	8	IV	9	V	10	VI
20.9	8	VII	9	VIII	10	IX
27.9	8	VIII	9	V	10	IV
4.10	8	III	9	II	10	VIII
11.10	8	I	9	II	10	III
18.10	8	IV	9	V	10	VI
25.10	8	VIII	9	IX	10	II
31.10	8	III	9	IV	10	V
1.11	8	VIII	9	IX	10	II
8.11	8	I	9	II	10	III
15.11	8	VII	9	VIII	10	IX
22.11	8	II	9	I	10	III
29.11	8	VII	9	VIII	10	IX
6.12	8	III	9	III	10	IX

2) Å S:t Månsgratan 6 a:

Varje onsdag kl. 19-21, ämne X.

Innehåll: *H. Odeberg*, Hata fader och moder, sid. 69. Det förlorade fåret och den borttappade penningen, sid.71. Den förlorade sonen, sid. 74. Nattvarden, glädjens måltid, sid. 77. »Lära» i Nya Testamentet, sid. 80. Program sid. 84.

EREVNA: Utgivare: H. Odeberg, *Lund*. Ekonom: Edilen, Teol. kand. Viktor Rydqvist, Akad, Fören., Lund. Red.: H. Odeberg och V. Rydqvist. Distribution: Teol. kand. Helmer Hansson. Red., exp. och distrib.:s adress S:t Månsgratan 6 a, Lund. Tel.: Lund 147 60. Postgirokonto: 27 11 04, Erevna, Lund.

Lund 1952. Carl Bloms Boktryckeri A.-B.

Med detta nummer följer som bilaga: ett inbetalningskort.

Språkligt bearbetad 2002.